

Prof.dr.M.M.S.K. Sie

Wie, Wil, Wat? keuzes, redenen en vrije wil in tijden van neuro-reductie

In deze bijeenkomst bespreken we wat het wetenschappelijk onderzoek van de afgelopen decennia heeft geleerd over ons morele functioneren: over hoe we morele oordelen vellen, anderen en onszelf moreel evalueren, hoe de ratio zich tot emoties verhoudt in onze morele besluitvorming en gedrag. Daarnaast bekijken we of deze inzichten in ons moreel functioneren aanleiding zijn om anders over onszelf en elkaar te denken en hoe deze inzichten vertaald zouden kunnen worden naar de praktijk.

De gedragswetenschap en psychologie heeft een veelheid invloeden aan het licht gebracht die ons oordelen, kiezen en handelen mede bepalen zonder dat wij ons van die invloeden bewust zijn. Wanneer ons gevraagd wordt naar het waarom van onze oordelen/keuzen/handelingen geven wij allerlei redenen op, maar noemen niet de invloeden die wetenschappelijk gezien doorslaggevend lijken. De breinwetenschappen tonen bovendien aan dat op basis van wat in het brein zichtbaar te maken is, voorspellingen gedaan kunnen worden over ons gedrag. Sterker nog deze informatie lijkt vooraf te gaan aan het bewuste besluit van het individu, en soms een betere voorspeller dan de mededelingen die de persoon over haar of zijn gedrag doet. Veelal gaat het bij dit wetenschappelijk onderzoek om triviale keuzes en gedragingen die zich laten onderzoeken in een overzichtelijk experiment maar moeilijk te vergelijken zijn met de complexe beslissingen waarmee we in het leven van alledag geconfronteerd worden. Dit wil echter niet zeggen dat de uitkomsten niet relevant zijn voor onze dagelijkse praktijk. Allereerst blijkt uit moreel psychologisch en experimenteel filosofisch onderzoek dat ook onze alledaagse *morele* oordelen beïnvloedbaar worden door allerlei omgevingsfactoren waarvan wij ons niet bewust zijn. Daarnaast wordt de laatste jaren eveneens duidelijk dat ook de oorsprong van onze motieven voor morele keuze en oordelen vaak aan ons bewustzijn ontsnapt. Wat betekent dit alles nu over ons denken over onszelf, onze vrije wil, onze verantwoordelijkheid en moraliteit? Volgens veel filosofen zijn vrije wil en morele verantwoordelijkheid heel goed te verenigen met de werking van tal van invloeden op ons gedrag, keuzes en oordelen, zolang er nog maar sprake is van zelfcontrole en een vermogen om op basis van redenen te handelen.

In deze bijeenkomst zetten we uiteen waarom filosofen dat denken en hoe ze dat verdedigen en of daarbij op grond van het besproken onderzoek nog een kanttekening geplaatst moet worden.